



VI. Antoon van Dijck — Schets voor het schilderij: „Het gezin van Karel I”

Gij moet nu niet zeggen: Wat heeft dat er mee te maken, dat die punten in ééne lijn liggen? Want daardoor wordt hier een soort „Jacobs ladder” gebeeld, die leidt van het kinderlijk vangen van den bal naar het moederlijk vangen van heel iets anders. Van het spel naar de zorg, van de zorgeloosheid naar de zéér toegewijde liefde waarvan dat moeder-gelaat overtoegen is, en die den blik van het kind reeds omhoog-roept, dáárheen, waar dat kind naar toe groeit.

En dat ik u nu op zoo'n onderdeel van de compositie eens wijs, heeft geen ander nut, dan u het zout in de pap eens bewust te laten proeven. Gij vindt, natuurlijk, de voorstelling tòch reeds verheven, al begreep gij dan niet hoe dat kòn, apropos van een schijnbaar zóó onverheven handeling, en wij hebben ons nu, door die „Jacobs ladder” te ontdekken, even rekenschap gegeven van een klein stukje van onze stille bewondering voor dit stille, zeer schoone schilderij.

En nu wij, als het ware, dusdoende „een kijkje achter de schermen” genomen hebben, wilt gij misschien ook wel even een anderen grooten kinderschilder „aan het werk” zien?

Beschouw dan, een oogenblik, afbeelding VI, een schets in olie-verf van den grooten Vlaming: Anton van Dijck, leerling van Rubens.

Die schets is groot, breed, frisch en frisch.

De schilder maakt zich nog geenerlei zorg over al die fijnheden en rijpheden, die zijn voltooide werken vaak tot onnaspeurbare geheimen maken.

Hij preludeert met eenige grepen, waarin toch reeds de gansche compositie, in al haren zwier, besloten ligt.

Men kon hier haast meenen, een impressionist aan het werk te zien. Maar Van Dijck gaat, door deze fase heen, naar den vorm toe, en deze vorm dan doorweven van licht.

De impressionist, later, neigt vooral naar het licht, een licht dat door de vormen van het onderwerp, welke vormen dan min of meer bijzaak worden, gedragen wordt.

Welnu, gesteld dan dat ik hierin gelijk heb, hoe zal het dan verder gaan? Zal een volgend geslacht dit werk nóg beter dan Jan Sluyters leeren, of hebben wij nu eindelijk weer een nieuwe inzinking te wachten?

Dit laatste vermoed ik, vooral omdat toch de gansche schilderkunst langzamerhand op haar einde loopt, en zeer zeker de kinderschildering vandaag of morgen zal meesleepen.

Het is daarmee als met de zand-kasteelen die de kinderen aan het strand bouwen, bij vloed-getij. Het eene voor, het andere na, begeeft en men kan dan veilig voorspellen dat ook het sterkste, mooiste zandkasteel toch weldra zal vergaan.

En wat is dan die vloed, die de kunst verspoelt?

Die vloed is: het algemeen, direkt, verstaan.

Die vloed is, in het algemeen, een direktheid van kontakt tusschen den mensch en de buitenwereld, die de kunst, als wekkende en leerende macht, niet meer van noode heeft.

Wij beginnen er ons reeds aan te wennen, dat onze horloges, onze wekkers, zelfs onze klokken geen kunstvoorwerpen meer zijn, hoewel zij allen dit vroeger wèl waren.

Ook een kanon was oudtijds een kunst-voorwerp, en elke rijkemans-koets of wagen was er een.

Een kanon is thans een kanon, een horloge een horloge en een auto een auto, een vliegmaschine is een vliegmaschine, en geen sterfelijk mensch vraagt naar de fantasterij der kunst, die oudtijds onze vliegmachines tot draken en onze auto's tot „gouden koetsen” zou hebben om-getooverd.

En ook wijzelf, wij hullen onze lichamen niet 's morgens in de kunst, zooals de zeventiend'eeuwer met zijn kunstvolle, zij het bombastische kleederdracht, wel degelijk deed.

En zooals wij allengs minder kunnen verdragen: de kunst aan de dingen en aan ons lichaam, zoo kunnen wij allengs óók minder verdragen: de kunst als middelaar tusschen ons en de buitenwereld, tusschen ons en onzen medemensch, tusschen ons en ons kind.

ALS 'N OUDE ROMANCE....

DOOR

W. G. VAN DE HULST

Achteraan, — alleen, — zat het jongetje; in den schaduwhoek van den muur naast het venster. En over zijn bank en over zijn speelsche handjes gleed nooit zon.

Hij zat er wel heel dikwijls op te wachten.

Soms, als er zon viel door de vergoorde, gordijnlooze ramen van 't oude schooltje, en er zoo'n gouden streep vol van dansende dingetjes dicht bij hem kwam, ging-ie stilletjes op z'n buik over 't tafelblad liggen en dan, ineens, sloeg-ie z'n kleine vuist dwars door de wemelende zonnestofjes heen En zoo raar ze dan deden, zoo rààr! Ze schròkken zoo!

Dan glansde z'n heele gezichtje.

Maar als-ie te hard sloeg, en de meisjes op de bank vóór hem raakte, en als ze het dan met booze gezichten dádelijk tegen de juffrouw zeiden, en als die juffrouw dan zoo boos met al d'r grijze haar schudde en over haar bril heen naar hem loerde

Dat jongetje was eigenlijk een heel schuw jongetje Hij leerde wel heel voorzichtig te zijn met de zon.

Voor die oude juffrouw was hij bang Ze had zulke kleine, kromme handen, en heel veel, heel hoog, grijs haar; en als hij matjes-vlechten moest, en 't niet kòn, en van de mooie reepjes fijne kurketrekkers kringelde, — o, dan kwàm ze, en dan griste ze met haar kleine, kromme handen al 't moois ineens weg van z'n bank; haar nagels krasten over 't hout hu! En dan was haar booze hoofd opeens zóó griezelig dicht bij hem, dat haar grijze haar hem kriebelde over z'n neus.

Zesde Kerstboek 8